

Dit komt ergens anders vandaan

Joep Stapel bij Meulenhoff:

Kaf (roman)

De onzichtbare (roman)

Dit komt ergens anders vandaan (poëzie)

Joep Stapel

Dit komt ergens anders vandaan

GEDICHTEN

MEULENHOFF

ISBN 978-90-896-8349-6

ISBN 978-94-023-2712-0 (e-book)

NUR 306

Omslagontwerp: Pinta Grafische Producties

Auteursfoto: © Andreas Terlaak

Vormgeving binnenwerk: Steven Boland

© 2025 Joep Stapel en Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

‘Aan de lezer’ op pagina 38 is de vertaling van ‘To the Reader’,
by Denise Levertov, from *Poems of Denise Levertov, 1960-1967*,

© 1961 by Denise Levertov. Reprinted by permission of
New Directions Publishing Corp.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd,
opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm
of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en
datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and
similar technologies.

Hier

Belangeloze poëzie

Je steekt als een graat in mijn keel
in de tijd, onuitwisbare avondlucht,
omdat ik nu eenmaal zo in elkaar zit, jij

spons en spiegel van gestreken niets
hangt marmerblauw boven de rivier
zoals je gezien bent door onderdanen

van keizer Karel en keizer Trajanus en
baardige stamhoofden zonder naam en

door mij, op de twintigste mei
van het jaar acht van de heerschappij
van Willem-Alexander, koning der Nederlanden,

droomdagboek van de menigte die voorbijgaat,
hologram van knetterende zielen, jij
die vlassige knopen in borstkassen ontwart,
jij prikt door huishoudelijk spleen

als een zwaluw door een wolk muggen,
gunt mijn lichaam jouw uitzicht
en belangeloze poëzie, je laat me

voelen alsof ik de eerste ben en
begrijpt waarom het nooit lukte
totdat ik het niet langer probeerde.

Dijkverzwaring

I

De vrouw die bloemen brengt heeft een kind verloren
Het is werk maar we kennen haar
Daar staat ze met de bloemen

en ik hang die keer weer
aan haar lippen en ik denk
hoe weet ze wat haast niemand weet?

In de ochtend zagen we de haan
die van de toren werd getakeld
Daarna zagen we de tijd die was gestopt

Ik loop over de dijk en vraag me af
wat stappen wegen, meet
de kracht waarmee ze in de aarde zijn gestampt
tel daarbij op de beeldenmassa

Wat je achterlaat is een herinnering
die ons beschermt tegen het water

II

Toen ze de skyline veranderden veranderde alles
omdat alles samenhangt: de tv is leeg

en toch praten we terug, het bloed
ligt bloot, vorm is een vorm

van inhoud, postcoïtaal
een fles ontkurken is van invloed op

de zaadkwaliteit, de regen, deze opname
van Haydns opus 20, mensen die nog niet geboren zijn

leggen elkaar later uit dat de natuur is aangelegd en
alle lampen zullen doven, al het zand dat hier gewonnen is

staat in een ander licht, bedenk eens hoe de lucht
boven de dijk vanavond ouder schijnt dan eerder

III

Grazige dijk schuins in de maartzon
onder een koudblauwe hemel
je kunt ernaar blijven kijken

maar je kunt ook iets anders gaan doen
De wind blaast in het gras
rimpels van gras en wind en
perspectief, ze verlenen het dijkgezicht karakter

over ouderdom zeggen ze niets
De wimpers van de tijd zijn rimpels
in de flank van een grazige dijk

Een knipoog in het voorbijgaan, zie
We hebben geteld vandaag en niets geleerd

IV

Ik verfde mijn haar in het donker
om in het paardengeweld van het eerste licht
de tekenen te zien

Ik kon niet lezen wat er stond
maar vond vannacht een gave ronde
steen die paste, die ervoor

gemaakt was, alles was gemaakt
tot wat het leek en in het donker
voor het gieren van het licht verslond

de wond de wereld

V

In de verloskamer zit ik op een stoel
te lezen Bij het knipperende lichtje
op het toetsenbord staat 'reinigen

als het lichtje knippert' Het bureau
is verder leeg De verloskamer
is verder leeg *De Oostakkerse gedichten*

zaten toevallig in mijn binnenzak
vanwege hun handzame formaat
In de verte klinkt de schreeuw

van iemand anders' intimiteit
het klinkt als in een film
maar anders, echter

omdat het echt is, obsceen
omdat het echt is, dit hoor ik
niet te horen Ik hoor hier

niet te zijn In de verloskamer lees ik
'Een vrouw', barok festijn van wellust
over lemmeten en wonden, hoogmis

van hitsigheid zonder nawee
anders dan het eigen zelfvoldaan verdriet
waarin alleen plaats is voor de ander

als object Schoon geschraapt
met een lepeltje Twee liter lichter
Iets ongenoemds verloren Niets

daarover, tot ze me halen
lees ik, hoor ik niets

VI

Er is geen overkant achter de mist
geen schip achter de golfslag
plotseling sta je aan zee

De verbinding is slecht
ik kan je niet volgen, ga je mee
naar toen alles nog kon?

Zet ruisonderdrukking uit
ontdoe je van je schoenen
het is koud maar koud is niet

waar het om gaat, je waadt
de wolk in tot je zwemt
dit houd je langer vol dan ooit

totdat de zee opdroogt en je
op een vreemd strand schelpen vindt
om een zin mee te leggen

Schuur

Als ik een timmerman was
op deze werkdag van natte
as waarin de kinderen spelen
bouwde ik een paard voor je

met holle rug en wapperende manen
bouwde ik een list, een zoete
branding en geen einde en
een schuur. Als ik iets was

wat ik niet ben, was alles telkens
makkelijk. Ik zit in deze smidse
van verstrooiing en koud vuur en

hamer op de zon, zinspeel en
liefkoos de zon roodgloeiend en
slinger hem uit ons raam in de rivier.

Soms vind ik een verre zender
in de nacht, mijn telescoopantenne
pikt de golven op van datumloze uren,
misschien is het wel werkdag wat ik hoor
op haarbreedte van ruis. De ribbels
van het wielkje in het kussen van mijn vingertop
beloven deze wereld dat er meer is,
ook al slaap je, iemand luistert
in je lijf dat reageert. Met open mond
staar ik het wakker aan,
hoe bont zijn grauw, gesloten
zijn circuit van voorgespiegelde ontsnapping.
Voer me je stem, zonder geluid,
je adem. Laten we doen alsof
we over alles kunnen praten, laten we
praten over wat we doen alsof,
we menen wat we zeggen dat we zien
met onze ogen dicht, we horen
wat je zucht. Ik spijbel van mijn taken
om je dit te kunnen zeggen. Ik heb geen tijd, het uur
is op, de luttele minuten die het duurde
imploderen tot iets wat het niet geweest is,
lege huls van clandestien gevoelde zin,
wat rest is deze droedel in de marge
van onverrichte zaken: vlakke lijn
die doodloopt in een ingebeelde golf.

Hoor je dat?

Hoor ik wat?

Ik vang iets op.

Ik moet opeens denken aan een plek
aan het water.

Een soort, ik weet niet.

Een geluid?

Nee, nee. Of ja, geluid, maar zonder... Geen
hoor-geluid. Geen oor-geluid. Een geen-geluid.

Heb je gedronken?

Alleen spa, oceaan, slagregen,
vlierbloeseminfusion, nectar, koelvloeistof,
petroleum, patchoeli, lichaamssap, het groene
bloed van negen draken, biest, kamelenmelk,
een aardbeienspinaziesmoothie, wijwater en
zwarte koffie.

Heb je de meterkast gecheckt? De radio?
Zit de pijp verstopt of de hemelwaterafvoer
of een ander heimelijk putje?

Het komt ergens anders vandaan.

Alles doet het nog.

Alles doet het nog.

Alles stroomt.

Alles stroomt.

Ik moet opeens denken aan een plek...

Alleen de holle, holle...

De buizen in de nacht. De mug bij je oor
in de klamboe. De ibis in de vensterbank,
de uilen onder de kroonlijst, of zijn het
beren, of zijn het sterren. De ingehouden
adem van de jungle voor de tijger opstaat.

Uur dat kiemt in de schoot van de
toekomst. Hommelnest onder de grond.
De bui die straks valt nu al tintelend in je
blote armen. Lachend en huilend de
kinderen, de wolven, de jakhalzen, de laatste
grom van de laatste witte neushoorn, echo.
Zang van bloed in je aderen. Zang van de
sferen, piepje dat betekent dat het klaar is.
Leeglopend bad. Gerommel veraf. Zucht
van spanwijdte in glijvlucht, uitgeslagen
picknickkleed, zakkende zon.

Alleen...

Ik was laatst terug op een plek waar ik
vergeefs heb geroepen.

de droom van de heemraad

Verbond

Dus doolde je over de aarde
dacht je, dronk
en kende geen limiet
je zweefde in het volle licht
aan iedere eerdere stap ontkomen
je enige klok een dol kompas
de naald een fier embleem
van leven, bruisend leven, brandend –

en toen spoelde je aan bij dit schilderij
waarin de rivier iriserend splijt
op gitzwarte rots in de schemering
en de skyline van cumuli op de horizon
baadt in de bejaarde nagloed
van een gulzige beschaving
en waaruit een wind vanavond waait
die kil door je geraamte jakkert –

net als ik en ik ben je schaduw
engel, aura, januszijde van de lamp
die je vanaf de dijk laat schijnen
op een onbegrepen, aan het nu
geklonken meesterstuk, ik ben
je enige verbond, de spin
op je gezicht die je pas ziet
als je thuis in de gang voor de spiegel –

zie de heemraad aan het einde van de wereld wakend
vorsend achter gindse bergen door de loods van gindse
werf en duizend mijlen redderendemensenlot onttrokken
aan het oog rolt rommelend de morgen aan de nieuwe wet
de duizelende hoogbouw van het woord de muurgelijke
bore van een lang verdwenen zee die eens in ieder leven
opdoemt uit het niets om alles te verzwelgen of gewoon
een laaggelegen duwbak onder vreemde vlag de heemraad
hoest en huivert in zijn jas de schemering heeft geen geheimen
maar het land dat ze verhult de zwarte waard de glimrivier
het zachte snorren van de drakenrug in tierige kronkels
uitgestrekt onder zijn laarzen dit totale en lukrake schilderij
dat sinds zijn komst met trossen van gevlochten zenuw
afgemeerd ligt aan de dukdalf van zijn post daar in de diepte
onder aan de dijk het blijft een raadsel zonder oplossing
behalve dan misschien zichzelf de heemraad draait zich om
de schorre flakkerlamp in zijn geraamte wuift naar het verlichte
raam het wenkt hem langs onzichtbaar lijnwerk door gevallen
duister tot de orde van de nacht de heemraad weet dat niemand
weet wanneer een bron ontspringt wanneer hij opdroogt

Gezien

Vanavond is God verschenen boven de rivier,
in de kier van een wolk, als herboren
fresco stralend, bijna neergedaald
in de gedaante van een berg
hoogwaardig zand.
Zijn beste kant is door je wimpers.
Boven de zandwininstallatie zwevend
woog hij zijn opties, proefde het afbreukrisico,
de moeite.

Denk hoe daverend zijn stem
de wielrenners verrast,
de wei in hobbelend, tussen
de kalm in hun tijdloze koninkrijk
grazende paarden.
Van buiten het frame

kwam ik aangelopen. Over de dijk.
Ik had de scène nog niet betreden
of ik wist dat hij me gezien had.
Had gezien dat ik hem zag aarzelen.
De betrapte blik vergrootte mijn gêne.
Ik had met hem te doen.

Maar meer nog
speet het me dat ik niet volstond.

meeplaybacken met De Heemraad

[1]

dat je het moeilijk vindt om tot de kern te komen
dat je beweging zoekt in de vorm van een cirkel en de lijn van de
dijk bij je passen past
dat er geen alternatief bestaat voor ritme
dat de rivier een cirkel is, de dijk een cirkel
dat ze te hard rijden
voor jouw radarhart, gesyncopeerde wraakzucht
terwijl de bries rukt aan de parasol waaronder onbemand een
kraam overdag dahlia's verkoopt, er is een jampot voor het
wisselgeld

[2]

dat je verdwaalt op je cadans
dat de avond, dat het licht, dat je hier weer, deinend op het doffe
kraken dat je voortbrengt, denkend
dat je lippen
als een hand in een donkere kamer naar de klink
naar woorden tasten
dat dit niet te vatten lichaam glinsterend naast je in het
landschap tussen oevers schurkt alsof het wijselijk zijn
schouders ophaalt, onverschillig evenmin als jij, en toch
onaangedaan, en onbeledigd door je wantrouwen, veel
groter dan het tij van je gemoed

[3]

dat je glimlacht, zomaar, omdat het stof dat je bent samenspanst
en nu al weet wat het je zo souffleert

dat negen weken tegen tweeënveertig jaar een onheerbare breuk
dat tweeënveertig bijna drieënveertig
drieënveertig een getal dat je niet lijmen
dat je niet kunt
dat de lach die opklinkt uit het groepje dat petanque speelt
onder aan de dijk een schild vormt, op een mal gegoten
die de kromming van de ruimte volgt, opdat de
werkelijkheden in elkaar passen als matroesjka's, waarbij
de buitenste pop exact even groot is als de binnenste, die
de buitenste bevat

[4]
dat je op je walkman luistert naar De Heemraad, naar een track
die heet 'De droom'
dat je het moeilijk vindt om bij de tijd te zijn
dat je hier loopt en loopt terwijl de aarde draait en steeds
dezelfde plek zich onder je voetzolen herhaalt
hoewel je niets hoeft dreunen plichten door je botten
dat je deze tredmolen in gang kunt houden tot de
voorjaarsshittegolf voorbij is en de zomer gekomen en
voorbij, de bladeren verkleurd en gevallen, tot je met een
wandelstok als vaarboom op denkbeeldige verandaplanken
zacht je sloepgetuigde schommelbank laat wiegen, toekijkt
waar de tijd blijft, watertrappelend op het droge, zonder
een enkele plicht te vervullen en
dat je zo toch iets volbrengt

[5]
dat De Heemraad je eigen ontdekking is
hoewel de tijd van ontdekkingen voorbij is, bewoond door een
generatie zonder raakvlak, je kompas en verrekijker heb je
ingeleverd, jouw onaffe kaart is thans de hunne
(dat een hoestbui zich niet laat negeren, je vraagt je af of de